Br. 2. U DUBROVNIKU, 1. FEBRUARA 1910. God. X.

LIST DUBROVAČKE BISKUPIJE

Uredjuje ANTE kan. LIEPOPILI.

Deus . . . . . ipse est sapientiae dux et sapientium emendator.
Sap. 7. 15.

Izlazi početkom svakoga mjeseca. — Cijena 4 kr. na godinu. — Pisma i novci šalju se na Biskupsku Kuriju.

JOSIP

PO BOŽJOJ MILOSTI I SVETE APOSTOLSKE STOLICE
DUBROVAČKI BISKUP
PREČASNOM SVEĆENSTVU I LJUBLJENOM PUKU
MILOST I BLAGOSLOV OD GOSPODINA.

Prigodom ovog korizmenog posta milo mi je spomenuti Vam veliki dogogjaj Euharističkog sastanka, koji se je držao prošle godine u mjesecu Augustu u ovom našem gradu, u starodrevnom Dubrovniku. Tom prigodom došli ste sa svih strana biskupije, u koliko Vam je bilo moguće, eda prisustvujete i uzveličate taj rijetki dogogjaj, usprkos poteškoćama puta i žege, koja je tih dana vladala. Mnogi pako, koji su se bili pripravili, da prisustvuju u zadnji dan velebnoj teoforičnoj procesiji, nijesu mogli do grada radi neugodna vremena; uzburkano more zapriječilo im da ispune tu vruću, tu živu želju.

Kršćanska braćo i sinci preljubljeni, za Vaš trud, za sve, što ste tom prigodom pregorjeli, za sve Vam hvala, a od milog Boga obilna nagrada.

Taj rijetki dogogjaj, koji ćemo mi mučno u ovom gradu više dočekati, treba da nas obodri i bude nam kao poticalo na bolji kršćanski život, da probudi u nama sve to veću, goruću ljubav prama našem Spasitelju Isukrstu. U ljudskoj povijesti nahode se svegj neke poglavite tačke, neki zamašniji dogogjaji, koji daju pravac budućim dogogjajima, koji više ili manje uplivaju na razvoj ljudske povijesti. Za našu Dubrovačku biskupiju Euharistički sastanak je doista znamenit dogogjaj, koji slavna i bogata povijest našega grada istaknuti može. Čast, koju su imali, ovo zadnjih vremena, veliki, znameniti gradovi, imao ju je i naš Dubrovnik. Vidio je izmegju svojih starih zidina toliko mitronosnih prelata, mnogobrojne svećenike, bogoljubne vjernike; a ono pak, što je najljepše resilo ovaj rijetki dogogjaj, bila je ona raznolika, lijepa kita nadobudne mladeži, koja je svojim ozbiljnim ponašanjem zadivila svakoga.

Ali nije dosta, da se tomu samo divimo, da to zadovoljstvom ističemo, treba da nam to bude nauk za buduće. Kako ne bi bilo dosta isticati vrline, slavna djela svojih pregja, njima se diviti i s njima se hvaliti, kad ih ne bi slijedili, kad ne bi izvagjali kroz razne poteškoće današnjih vremena njihove namjere, njihove želje i naputke, koje nije bilo moguće da oni do kraja izvedu. Te nauke, kr. br., treba da se i mi držimo.

Poznata je istina navlastito glede moralnog, čudorednog življenja, da ko ne napreduje, taj nazaduje. Bog je zadnji cilj našeg moralnog usavršenja; koji je dobar, treba da teži e da bude još bolji; naprijed, svegj naprijed, govori naš Spasitelj: *budite savršeni, kako je savršen Vaš nebeski Otac.* (Mat. 5, 48).

Početak, prvi uzrok tog moralnog napretka, pravog savršenstva je Isukrst. On je početak i svrha svega, što izvan Boga opstoji, po kojemu nam je svako savršenstvo.

Euharistički kongres imao je glavnu svrhu, da proslavi Isukrsta. Svi govori, koji su tom prigodom

bili izrečeni, sve bogoljubnosti kroz ona tri dana obavljene, navlastito zaključak, velebni ophod oko zidina gradskih, sve je težilo samo na to, da proslavi Isukrsta u presvetom Sakramentu od Otara, u presvetoj Euharistiji. Radi toga ovaj dogogjaj treba da nas potakne na novi život, na novi rad; e da, uz današnje nove prilike i neprilike vremena, uzdržimo tvrdu i neokaljanu vjeru starih pregja, glasovitog katoličkog Dubrovnika, i tu vjeru obranimo, u njoj se uvježbamo i sve to više u svakom dobru napredujemo. Isukrst u sv. Pričesti bit će dakle glavni predmet mog pastirskog lista.

Izmegju sedam sv. Sakramenata najveći, najuzvišeniji jest sv. Pričest. U svakom sv. Sakramentu primamo posebnu milost, od Isukrsta naznačenu, koju nam je On svojom smrti dobio i zaslužio; a u sv. Sakramentu Otara ne dobivamo samo razne milosti po Isukrstovim dostojanstvima, nego primamo pod oblikom kruha i vina samog Isukrsta, kako se nalazi na nebu ob desnu svoga Oca; primamo Onoga, koji je izvor svih milosti, po komu nam je došlo spasenje, što sv. Crkva izrazuje na svršetku svake molitve riječima: po Gospodinu našemu Isukrstu.

Sv. Pričest sadrži najveću tajnu naše sv. Vjere, najplemenitiji znak ljubavi, vrhunac svega što je Isukrst za ljude učinio; tako da u svojoj svemogućnosti, kaže sv. Aug., nije nam mogao dati više, u svom bogastvu nije imao da nam dade što više, u svojoj sveznanosti nije nam znao dati što uzvišenije. *U sv. Sakramentu izlio je sva bogatstva svoje Božanske ljubavi prama ljudima* (Conc. Trid. sess. 13. c. 2). Čovjek, kad promisli na svoju slaboću, na svoje spućene sposobnosti koje ima, na svoju ograničenost sa svih strana, uprav čudom se čudi, kako je Isukrst toliko ljubio svijet, da nam je ostavio pri smrti svoju pût za hranu, svoju krv za piće. Kad je to naš dobri Spasitelj prvi put navijestio (Iv. 6, 61).), ne samo prosti puk, nego sami njemu vjerni Apostoli počeše govoriti: tvrde su ove riječi, ko može to slušati. *Durus est hic sermo, quis potest eum audire.* Poznajuć Isukrst tu ljudsku slaboću, predvigjajuć kako bi mnogi i mnogi o tom mogli posumnjati, kako se u istinu i nekim od samih apostola dogodilo, predvigjajuć sve to, pripravio je puk i same Apostole na to uzvišeno obećanje; učinio prije dva čuda: pomnožio je kruh i došao k Apostolima hodeć vrhu mora. Jedno se i drugo čudo odnosi na sv. Pričest. Spasitelj svijeta htio je tijem pripraviti puk i Apostole, htio je tijem dokazati, kako onaj koji može toliko mnoštvo ljudi nasititi sa malo kruhâ i hoditi vrhu vode, može i svojom pûti nasititi sve ljude, koji k njemu dolaze širom cijeloga svijeta, kroz sva vremena; može svladati naravne zakone. Sv. Ivan (6, 1. seqq.) uči nas: Približujuć se vrijeme Vazmu Isus se prebrodi sa svojim Apostolima na istočnu stranu Genezaretskog jezera. Mnoštvo puka, videći čudesa, koja je Isukrst činio, napose ozdravljajuć tolike bolesnike, usprkos svim poteškoćam puta, naokolo slijedilo Ga, željom da budu s Njime, željom da čuju Njegovu riječ. Bilo je to pusto i samotno mjesto i Spasitelj po svom običaju pope se na brdo i tu moljaše. Kad uzdigne oči, vidi veliko mnoštvo, koje tu dohrlilo. Smili mu se, a znajuć da su došli iz daleka i da je mjesto pusto, pa da nemaju čim da se založe, obrati se Filipu i upita ga: Otkle za tolike kruha? Filip će mu zabrinut: Htjelo bi se dosta novaca, a gdje su; i da ih je, mjesto je pusto. Velikom mukom pomoću Andrije nagje izmegju tog mnoštva pet kruhâ i dvije ribe. Donese ih pred Isusa i reče: Što je ovo za toliko njih? Spasitelj zapovjedi Apostolima, da razrede mnoštvo puka i da svi posjedaju po travi, koja je tu bila. Uzme kruh i ribe, blagosovi ih i dade Apostolima, koji su pak svakomu razdijelili koliko mu bilo dosta. Svi su se zasitili, a bilo ih je samih ljudi pet tisuća. Okrajcima, što su ostali, napuniše dvanaest krošanja.

Drugo čudo spominje Evangjelista Ivan u istom poglavlju; kako Isukrst drugi dan pregje preko jezera hodeći vrhu vode. Kad se približi Apostolima, koji su bili u brodici pri zapadnoj obali, te se ovi prestrašiše, Spasitelj ih milim glasom umiri: Ne bojte se, ja sam. Stupiv na kraj, puk se bio opet sakupio da Ga vidi; nadali su se, da će ih opet kruhom nasititi. Spasitelj uzme ovu prigodu, da otrgne taj zapušteni puk od materijalnog na duševni kruh; poče im govoriti o duševnom životu, o blagovanju nebeskog kruha i reče im: Kruh, koji ću Vam dati, jest pût moja; ko bude blagovao moju pût i pio moju krv, ima život vječni — *Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem habet vitam aeternam.*

Puk još neuk nije se znao uzdignuti do nebeskih visina; neki su počeli mrmljati, a neki se i podrugivali. Kako, govorili su, može nam dati svoju pût i krv za hranu? Isukrst auktoritativno potvrdi što je rekao i još bolje naglasi: Dà, govorim Vam, pût

moja je prava hrana, a krv moja je pravo piće, *Caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus.* Na ove riječi većina puka se je odalečila, premda su vigjeli ona dva čuda, po kojima su mogli zaključiti, ko može učiniti to, može i dati svoju pût za hranu; ali pamet im je bila spućena pri materijalnom kruhu, duševno se nijesu mogli uzdignuti do visine Isusove ljubavi. Ne samo puk, no i sami Apostoli počeli su megju sobom: tvrde su te riječi, kako to može biti? *durus est sermo iste.* Ali Spasitelj svijeta čisto im osiječe: Hoćete li i Vi za njima, otigjite slobodno. Tada skoči Petar i reče: *Komu ćemo ići, (i* pogledav pouzdano Isusa), *Ti imaš riječi života, — Tu habes verba vitae.* Tijem utvrdi svoju braću, i ostanu s Isukrstom. Ovo je bila najteža kušnja za Apostole, ovgje ih je poznao nebeski Učitelj. Za Apostole kamen kušnje bila je sv. Pričest, koju je ovom prigodom obećao, a na zadnjoj večeri ustanovio.

Znao je mili Spasitelj, da je tvrd ovaj govor za ograničeni čovječji um, osobito za one, koji ne imaju pred očima nego zemaljske, materijalne probitke; radi toga učinio je prije ona dva čuda, da tim dokaže naj prije, kako može dati svakomu po cijelom svijetu svoje tijelo na blagovanje, drugo, da je On postavio zakone svijetu, i da može i preko njih svoju svrhu dostignuti. Onaj, koji može ići vrhu vode kao vrh utvrgjenog puta, taj nije podložan naravnim zakonima, može bitno i realno bitisati svojim tijelom, svojom dušom i svojim Božanstvom pod prilikama kruha i vina.

Sv. je Pričest doisto čudo vrhu svih čudesa, al čudo Božje ljubavi. Ostavio nam je sama sebe za sva vremena do konca svijeta, ne samo, da bude s nama, u našim crkvam, da mu se klanjamo i molimo, no jošter da ga blagujemo, s njim se najtjesnije združimo, da On bude u nama, a mi u Njemu. Blagovanjem tijela i krvi Isusove ne samo da se hrani, oplemenjuje i usavršuje naša duša, no jošter i naše se tijelo posvećuje na posebni način i prima zalog budućeg uskrsnuća. Kako lijepo kaže sv. Ćiril, biskup Jeruzolimski, primajuć tijelo i krv Isusovu postajemo po krvi s Njim združeni, *concorporales et consanguinei,* (Cathech. IV. n. 2. 3.), buduć da smo svi, koji u Isusa vjerujemo, već s njim jedno tijelo, komu je On glava (I. Cor. 10, 17.)

Sv. je Pričest najljepši vez ljubavi izmegju Boga i nas, najači izmegju samih ljudi. Najgori otrov uzajamne ljubavi je zavist, bogumrski inad. Današnji napredak ističe s jedne strane bratstvo, jednakost svih ljudi, a s druge strane sije razdor i diže visoke pregrade izmegju naroda i naroda prećeranim idejam narodnosti, izmegju stališa i stališa krivim naukam o vlastitom posjedu, beztemeljnim nazorima o postanku čovjeka, o raznim plemenima, koja na ovom svijetu živu. U sakramentu Otara nahodimo lijek proti zavisti, proti krivim načelima ljudske uzajamnosti. Čovjek najviše ćuti svoje dostojanstvo u društvu s drugima, kad vidi da ga jednakim drže, da ga se časti, kad vidi da mu se dijeli jednako pravo, kad se jednakom mjerom svakomu mjeri. To svaki kršćanin opaža, kad se nazi u svojoj crkvi, gdje je svak jednak pred Bogom; lali najviše pri sv. Pričesti, tu je ista trpeza za bogata i siromaha, tu je ista hrana, koju svaki prima; nema tu razlike ni stališa, ni spola, svakomu je slobodan pristup k sopri ljubavi. Ovaj vez ljubavi veživa ne samo tu zajedno prisutne, no jošter i one, koji su mjestom odijeljeni, jer istu hranu primaju svi, bili i koliko odijeljeni jedan od drugoga; istog Jaganjca uživamo ne samo mi na zemlji, no i oni koji su u rajskoj slavi na nebu; način je samo različit, ali isti Isus je njihovo i naše uživanje. Kr. br. i s. pr., samo ova misô našeg dostojanstva, ova misô ljubavi izmegju nas kršćana na zemlji i onih koji su na nebu, kolika nam utjeha u svakoj tuzi, kolika krepost u svakoj borbi? Današnja se društvena pitanja sve to više zaoštruju, koliko više izčezava od ljudi prava kršćanska ljubav. Protukršćanski duh, koji je zavladao kod današnje plutokracije, na to teži, da uništi kršćansku ljubav. Današnjim imućnicima, koji vladaju svijetom svojim kapitalima, teško je ćuti onu kršćansku: što ti preostaje, daj siromahu; ako nijesi dužan po pravu, dužan si po kršćanskoj ljubavi. Danas čujemo i čitamo gdje se govori samo o pravu, i siromaha su naučili da se bavi samo svojim pravom; kažu mu imaš pravo na to, to te ide po pravu; svaki traži svoje pravo, pa na što se došlo? Da najzad svoje pravo dobije samo onaj koji je jači, pravo se je svelo na materijalnu silu. A siromahu ostaje obično tanji kraj. Kršćanska ljubav, koja isto veživa čovjeka pred Bogom, ostala je u zabiti, i tako pobjeda ostaje svegj kod onih, koji su jači; a siromah bijednik ostaje potlačen, sa pravom, uprav pravom za porugu, da jauče i prosvjeduje. Oh da bi svi narodi i svi ljudi razumjeli veliku istinu o kršćanskoj ljubavi, što ta ljubav nalaže svakomu kršćaninu glede svoga bližnjeg! Oh da bi svi ljudi pri-

stupili Božjoj trpezi, hranili se angjeoskim kruhom, koji je najači vez megjusobne ljubavi, gdje svi jednako imaju pravo, koliko bi svijet bio bolji? Pali bi zidovi, poput onih Jeriha, koji ih dijele; svaki bi uzdržao svoja pravedno stečena prava, svoju individualnost, a ljubav bi ih vezala ujedno kao braću, poput raznolike kite cvijeća, koja je to ljepša što je u njoj više šara.

Sv. Pričest, najači naslon jednakosti svih ljudi, još je temelj i svakog individualnog savršenstva. Za poganskih pokvarenih vremena država, ta vrhovna anonimna moć, srkala, je, gutala je u svoje nezasitne žvale svaku individualnost; pojedini čovjek nije imao posebne svrhe, država je bila zadnja svrha sviju, koji bi u njoj živjeli. Država je bila Bog, bila je sve. Taj ružni i krivi nazor o državi susreta se i danas kod istočnih nekršćanskih naroda; nešto slične nazore htjeli su uspostaviti neki učenjaci prošlog vijeka, zlorabeći povjest i razum nastojali su na uhar državnoj vlasti uskrisiti načela poganske statolatrije. Na to vodi i današnja nauka o čovjeku sa svojim materijalizmom. Isukrstova nauka je uzdigla osobno dostojanstvo u čovjeka; svaki čovjek ima dušu od Boga neposredno stvorenu, svaki čovjek je jednako od Isukrsta otkupljen, svaki ima pravo na raj, na svoje osobno usavršenje, napokon svaki čovjek ima pravo pristupiti k Otaru Božijemu, da blaguje Tijelo i Krv Spasitelja svijeta. Po kršćanskoj nauci nijesu ljudi za državu, nego država za njih; oni, koji državom vladaju, za to su, da pravedno vladaju i brane pravo svakoga, e da se na ovom svijetu svaki čovjek u svom djelokrugu može slobodno razviti, dostignuti svoju svrhu ovgje na zemlji, koja mu je kao podloga za zadnju svrhu poslije smrti. Svaki čovjek uzdrži i oplemenjuje svoju posebnu individualnost u kršćanskoj zadruzi, pristupajuć na istu trpezu, blagujuć isti angjeoski kruh; svaki čovjek radi, zaslužuje za svijeh koji su s njim združeni, a svi za svakoga. Ovo je ona velika utješljiva istina, koju ispovijedamo u apostolskom simbolu, riječima — vjerujem — *u općenje svetijeh.*

Primajuć često sv. Pričest sve to više usavršuje se u nama naša individualnost, postajemo sve to sličniji milom Spasitelju, usagjujemo njegovu sliku u našu dušu, postajemo kako kaže sv. Injacije muč., nosioci Isukrsta — Christiferi. Pravi kršćanin dobiva po tomu čisti pojam svoje individualnosti, nije glupo sredstvo ničigovo, ne boji se, da će mu se osobnost, individualnost rasplinuti u ništa, kako uče današnji materijalisti; no stalan je, kako ga kroz borbu života čeka bolja budućnost kod Boga, gdje će njegova individualnost to više odsijevati, koliko je veće radio, koliko je više zaslužio, koliko je veće nastojao ovgje na zemlji da se združi s Isusom.

Budući da sv. Pričest cijelog čovjeka posvećuje i oplemenjuje, s toga kat. Crkva veliku čast nosi i prama mrtvim tjelesima, koja su bila posvećena blagovanjem Tijela i Krvi Isusove; posvećuje ona mjesta, gdje te kršćanske kosti počivaju, nazivljuć ih koimatorijem, t. j. spavalištem, jer uprav tu spavaju, počivaju kosti, koje će jednom ustati od mrtvila i združiti se sa dušom, koju su prije imale. Vjerujem *pūti uskrsnuće.*

Prvi kršćani dobro su poznavali moć Otarskog Sakramenta i kad su mogli, nijesu propustili prigode da se nahrane tim Kruhom kršćanskih junaka. Taj Kruh sokolio je mučenike, koji su neustrašivo svoju krv prolili za Isusa, to im je bila zadnja poputbina. Taj Kruh hrabrio je Isusove ispovjednike, e da ustrpljivo i odvažno podnesu tamnice, progonstva, svakovrsnu kušnju, kojom su bili od pogana prokušani.

Pristupajte, kr. br. i s. pr., što češće k ovoj nebeskoj trpezi, blagujte po mogućnosti što češće Tijelo i Krv Gospodinovu. Komu nije dato svaki dan, može jednom na mjesec, kroz veće svetkovine, a najmanje jednom na godinu, kako to zapovijeda sabor Lateranski još god. 1215.

Sv. Otac Papa Pijo X. svojim pismom dne 20. Dec. 1905. to nam vruće preporučuje i svakomu kršćaninu na srce stavlja, e da što češće pristupa na sv. Pričest. Udijelio je i mnoga proštenja onima, koji budu pristupali. Danas se ponavljaju donekle prva vremena kršćanstva, neprijatelji Isusovi navaljuju svim mogućim sredstvima, da unište Isusovu vjeru, Isusovu crkvu; otvoreno kažu, da je kršćanstvo učinilo svoje vrijeme, današnje prilike ne trebuju, ne trpe više kršćanskih istina, kršćanskog morala. Kako ćemo se oprijeti tomu, gdje crpiti hrabrost, da toj navali sa svih strana odolimo, ako ne u sv. Pričesti? Gdje su prvi kršćani, toliki mučenici, toliki ispovjednici crpili snagu i svladali svojim odvažnim radom na polju znanosti sve ono, što je bilo krivo i lažno u poganskoj školi? Po čemu su svojim svetim životom, prožetim kršćanskom ljubavi, odoljeli raznim progonstvima i predobili i zadivili svoje neprijatelje, ako ne sv. Pričešću, Tajnom ljubavi?

Teška su danas vremena, neprijatelji kršćanstva

nijesu oružani mačem gvozdenim, no puno oštrijim i ubitačnijim, mačem jezika, mačem pera, mačem krive znanosti, mačem poruga i posmijeha. Neprijatelji kršćanstva, navlastito društvo tako zvanih slobodnih zidara, hoće i svim se silam napinju, da istisnu Isukrsta iz socijalnog gospodarskog života. Neprijatelji kršćanstva skupljaju svoje sile, združuju se, organizuju se, e da uspješnije udare na kršćane, da nam unište kršćanske škole, da otmu crkovna dobra, da nam unište i crkve; ovo im je zadnja svrha. Kako kaže za svojih vremena prorok Jeremija (11, 19.), *eradamus eum de terra viventium, et nomen ejus non memoretur amplius.* Hoće da nam unište i ime. Njihovu oružju suprostavimo mi naše oružje, uz nove prilike, nek i naša obrana bude prikladna. Svegj je istinita ona stara — *vae soli* — (Ecl. 4. 10), jao ti ga samomu; a danas još više. Mi vigjamo, da se združuju, organizuju neprijatelji Isukrsta i njegove crkve u opake njihove svrhe, združimo se, kr. br., i mi, organizujmo se u društva bilo na religijoznom, bilo na društvenom i kulturnom, bilo i na gospodarskom polju. Najprije oživimo stara bratstva, koja su naši slariji ustanovili, dajmo im novog duha, kako zahtijevaju današnja vremena; gdje ih nema, ustanovimo ih, osobito bratovštinu presv. Sakramenta. Isukrst u sv. Sakramentu nek bude izvor svakog života. U koliko Vam je moguće, preporučujem Vam i druga društva na kulturnom i ekonomskom polju; al duša svakog društva neka bude kršćanska ljubav, uzajamno susretanje. Daleko od Vas inad, zavist, koja ne može ništa stalna, da uzdigne.

Stavljam na srce mojijem pomoćnicima u vinogradu Gospodinovu, eda upotrebe sva dopuštena srestva, kojim mogu razborito raspolagati, i ustroje prama okolnostima mjesta toliko korisna društva osobito na crkovnom polju, a gdje uvigjaju potrebu i na socijalnom i gospodarskom. Isukrstov duh ima prožeti cijeli naš život i javni i privatni. Dokažimo, mila braćo u Isukrstu, puku nam povjerenom, da nam stoji na srcu njegov napredak ne samo duševni i moralni, no, u koliko možemo, i njihov napredak intelektualni i materijalni po onoj Isukrstovoj (Mat. 20, 28.) *non veni ministrari sed ministrare.* Držimo se riječi velikog Pape Lava XIII., koji u svojoj poslanici radnicima g. 1891. *Rerum novarum* preporučuje uz molitvu i rad, jer gdje nema molitve, tu nema duhovnog života, gdje nema rada, tu propada i tjelesno i duhovno; bez rada i molitve život je bez cilja, dosadan, očajan. Treba naš puk uputiti na rad i štednju. Ko zna pošteno steći svoj krušac, taj se znade i slobodnije vladati, taj lakše dobije svijest svog kršćanskog dostojanstva. Materijalna potreba uslijed lijenosti, uslijed moralne pokvarenosti stvara robove, duše bez značaja, bez plemenitih osjećaja i pred Bogom i pred ljudima. Naravne vrline, kojim nas je Bog darovao, treba da upotrebimo za naše naravno usavršenje, jer samo preko naravnih vrlinâ možemo se uzdignuti do Boga, do vrhunaravnog života. Milost Božja, po kojoj se dižemo do vrhunaravnog života, ne uništava, dapače oplemenjuje sva naravna svojstva u nama. Nešto se slična dogagja, kako sv. Pavo kaže (Rom. 11, 24), kod bilinstva. Stablo naravno i samoniklo oplemenjuje se navrnutim pupoljkom plemenitog slabla. Taj plemeniti pupoljak je Isukrst, s kojim se u vjeri združujemo, napose pak kad Ga primamo u sv. Pričesti. Isukrst dakle oplemenjuje cijeli naš rad, bilo privatni, bilo društveni.

Isukrst je oplemenio i ljubav prama svomu narodu, prama svom domu. Došao je da spasi sve ljude, ali živo je želio za svog života, sve je pregorio, da to spasenje bude najprvo Njegovoj krvnoj braći, pak preko njih svim drugim narodima. Neprijatelji Isusovi još za prvih vremena kršćanstva nastojali su na svaki način, da pred pukom iskiive taj plemeniti osjećaj, opisujuć, klevetajuć kršćane kao neprijatelje svog roda, svoga doma. To još i danas neki kušaju, da ostrane kršćane od prave katoličke crkve. Katolička crkva, Isusova zaručnica, kako svegj, tako i danas hoće i zapovijeda, da svaki ljubi svoje roditelje, svoj rod i svoj dom, i kako po sv. Pričesti oplemenjuje svaku drugu naravnu vrlinu, svako dobro svojstvo u čovjeka, tako oplemenjuje ljubav prama svom narodu, prama otažbini. Budi nam primjerom plemenita junakinja Ivanka Orleanska, koju je lani crkva digla na otar kao sveticu. Prve su polovice petnaestog vijeka teška bila vremena i za crkvu i za Francusku, koju je plemenita junakinja ljubila svim žarom svoga djevičanskog srca. Dušmanin je bio doprô do srca te prvorogjene kćeri kršćanske, kralj istisnut od baštine svojih pradjedova, bio je bez svjeta i bez pomoći. Neuka, prosta djevojčica, kako je do toga došla, po čemu toliku moralnu silu stekla, da svojom vatrenom riječi, svojim junačkim djelima osokoli svoj narod, oslobodi svoj dom i svog kralja i prokrči mu put do grada njegovih pregja, da se tu okruni, spasiv mu time kraljestvo i čast?

Gdje je primila tu jakost, tu hrabrenu odvažnost? Primila je u kršćanskoj nauci, osobito u sv. Pričesti, na koju je često pristupala, kako nas povjest uči, i na bojištu, kad je ikad mogla. Sv. Pričest bila joj je ono vrhunaravno ognjište, gdje se njezin duh oplemenio, gdje se njezina ljubav prama domovini ojačala, i gazeć neustrašivo egoizam, koji je bio tad Francuskom zavladao, odbaciv svaki ljudski strah i glupi obzir, svoj je zavičaj od neprijatelja oslobodila, svomu kralju krunu spasila. Dà, sv. Pričest oplemenjuje i uzgaja u nama svako lijepo svojstvo, svaku naravnu vrlinu, kojima dariva vrhunaravni život, uzdiže ih do vrhunaravnih krasota.

A zašto mnogi ne crpe tolikih duševnih krepost iz onog vrutka Božje ljubavi? Kod nekih je uzrokom, što Ga rijetko primaju, kod drugih, jer Ga primaju hladno, bez ikakve priprave, a možda i nedostojno.

Pristupajmo dakle, braćo u Isukrstu, često, ne propuštajmo nikakve prigode, kad nam naši posli dopuštaju a da se ne nahranimo tim Nebeskim Kruhom. Pristupajmo dostojno, očistimo prije dušu, po mogućnosti od svakoga i najmanjega grijeha, svakako od smrtnoga; jer ko blaguje taj Angjeoski Kruh u smrtnom grijehu, mjesto spasenja duši dobiva osudu — *qui manducat indigne, judicium sibi manducat.* (I. Cor. 11, 29.) Nije dosta da samo očistimo dušu, treba ju još nakititi, uresiti naše srce krepostima, dobrim djelima, navlastito živom vjerom, tvrdim uhvanjem, gorućom ljubavi, praštajuć svaku uvredu, pomagajuć siromaška. Poslije sv. Pričesti treba dostojno zahvaliti na tolikom daru milom Isusu i prositi sve one milosti, koje su nam potrebite, da duševno vršimo dužnosti našeg stališa. Kako svećenik ne smije odma ostaviti crkvu iza svršene sv. Mise, ako nije baš teška potreba, tako isto i vjernici ne smiju odma iza sv. Pričesti izaći iz crkve, no treba da se za neko vrijeme uzdrže u bogoljubnoj molitvi. Preporučujem mojim svećenicima, da u tomu poduče osobito mladež pri prvoj sv. Pričesti, taj najljepši dan njihova života. Kod nekih se je uveo običaj, da se tog dana ne smije raditi. Ko može taj dan provesti u crkvi, u molitvi, to je doisto Bogu milo; ali ako je potreba raditi, nema tu nikakove Božje uvrede; dapače puno je bolje i Bogu milije provesti taj dan u radnji, nego u plandovanju.

Završujem ovaj moj list stavljajuć svima, br. kr. i s. pr., na srce, moleći svijeh kao Vaš pastir i duhovni otac, približajte se koliko češće možete presv. Oltarskom Sakramentu, blagujte ovo veliko blago, koje nam je naš mili Spasitelj ostavio pri svojoj smrti; toliko je to blago, da kao Bog nije nam mogao ostaviti više. Pristupajte pouzdano, sam Isukrst nas zove — dogjite, blagujte, dapače i prijeti onima, koji to zapuštaju: ko ne blaguje moga tijela i ne pije moje krvi, neće imati vječnog života. Pristupajmo dakle veselo i pouzdano, pristupajmo često.

Blagoslov Boga Svemogućega, Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

Ovaj pastirski List neka mp. Dušobrižnici pročitaju puku preko sv. Mise prve Nedjelje Korizme — u jedan ili dva puta, po svojoj uvigjavnosti.

U DUBROVNIKU, na dan sv. Frana Salezija 1910.

† JOSIP Biskup.

Postni otpust za godinu 1910.

Po oblasti podanoj mi od Vrhovnog Glavara sv. Crkve, Oca Pape, dopuštam svijem vjernicima moje biskupije, tako i redovnicima osobitim zavjetom ne obavezanijem, za **cijelu godinu do korizme 1911:**

1). Jesti meso jednom na dan u ponedjelnik, utornik i četvrtak kroz sve sedmice u **Korizmi,** pa i u samu Srijedu Velike Nedjelje, izuzevši Veliki Četvrtak, u koji je strogi post. Svake je nedjelje dopušteno jesti meso i više puta na dan. — Nije po tom dopušteno jesti meso kroz Korizmu u srijedu, petak i subotu, osim u Srijedu Velike Nedjelje.

2). Dopuštam bijeli smok (jaja, maslo, mlijeko, sir) kroz svu Korizmu više puta na dan, osim Čiste Srijede, Petka Četvero Vremenâ po prvoj Nedjelji Korizme i tri zadnja dana Velike Nedjelje, kad je strogo zabranjena svaka mrsna hrana.

3). Dopuštam kroz cijelu godinu mrsenje u *subotu* izim ako taj dan ne padne kakav posebni post,

4). Dopuštam bijeli smok više puta na dan u srijede i petke **Došašća Gospodinova** *(u Adventu)*, pa i u srijede i subote **Četiriju Vremenâ** kroz svu godinu, tako da je samo u kvaterne Petke pridržan strogi post.

5). Dopuštam mrsenje i u svečane dane **Vodokršta** i našeg Parca **sv. Vlaha** dojduće god. 1911., budući spadaju u petak.

6). U dane postne nije dopušteno jesti mesa i ribe na istom obroku u nijedan dan pa ni u Nedjelju. Pod imenom ribe razumije se i kamenica, školjak i slično.

Namjera je sv. Crkve, kao brižne majke, da ovim otpuštanjem od strogosti pokornog posta dogje u susret ljubljenim sinovima obzirom na vremena i okolnosti, nu tim joj nije svrha, da zapusti svoju zapovijed o postu, dapače želi i preporuča, da svaki kršćanin, kad god može, opslužuje u svemu sve postne dane kroz godinu. — Ko se ipak služi ovijem dopustom, molit će svaki put tri *Očenaša, Zdrava i Slava* na odluku sv. Oca Pape, za potrebe sv. Crkve, za obraćenja grješnika i mir kršćanskome svijetu. Pobožno pak opsluživanje svetačnijeh dana, oproštenje uvreda, ljubav prama iskrnjemu, duševno vršenje svojih dužnosti i često pristupanje na sv. Sakramente, pohod crkava i milostinja siromasima u velike se preporučiva svijem kao naknadna djela za otpust korizmene strogosti pokornoga posta.

Po istoj oblasti od sv. Oca Pape na izvanredni način, kad je prava potreba, dopuštam mrsenje u sve dane godine, izvan Velikog Petka i Badnjeg dana, onijem koji *putuju parobrodima i željeznicom,* kad se prigodom putovanja ne zgotovljuju nego mrsna jela.

Ovijem se dopustom mogu služiti i putnici iz ove biskupije do mjesta, u koje polaze.

† **JOSIP** Biskup.

Crtice o kultu sv. Vlaha.

Piše *Niko I. Gjivanović.*

Jedan od načinâ kojima se u srednjem vijeku izrazivalo pučko nabožno osjećanje nalazimo u činjenici, da se je tada stalo spominjati i častiti po nekoliko svetačkih osoba ujedno, onih, biva, te su za svoga života ili na svojoj smrti imale megju sobom barem kakvih zajedničkih odnošaja, ili pak onih, za koje se vjerovalo, da mogu svojim štovateljima i moliteljima sjegurnije i lakše u Boga isposlovati traženu koju milost. Katolička je crkva i do tada imala nekoliko sličnih svetkovina, kao onu »Četiriju okrunjenih Mučenika«, »Četrdeset sebastkih Mučenika« i dr., naosob pak svetkovinu »Svih Svetih«, a srednji je vijek nastavio u tome nabožnom običaju. Tako se je onada uvelo i čašćenje »Četrnaestorice Svetaca«, koje se kod raznih naroda nazivalo i još nazivlje ovako: kod Nijemaca »Die hl. vierzehn Nothhelfer«, kod Talijanâ »Quattordici Santi Patroni« i »Quattordici Santi del perpetuo soccorso«, kod Francuzâ »Les quatorze Apotropéens«, »Ss. Auxiliaires«, Ss. Sécourables«, kod Englezâ »The fourteen helpers in need«, kod braće nam Slovenaca »Sv. 14 Pomoćnikov«, a latinski im naziv glasi »Quatuordecim Auxiliatores (Àdjutores)«. Kod našeg naroda ne mogoh naći spomena o svecima pod tim skupnim imenom. U to 14 svetaca najobičnije su uvršteni ovi sveci i svetice: Kristofor, Juraj, *Vlaho* (biskup sebastski), Erazmo, Pantaleon, Vit, Dioniz Areopagićanin, Cirijak, Akacij, Eustahij, opat Egidij, Margarita (antiohijska djevica i mučenica), Barbara (nikomedijska djevica i mučenica), Katarina (aleksandrijska). Sve su ove svetačke osobe, osim Egidija, preminule mučeničkom smrću.

Eto je dakle i naš sv. Vlaho u tome ciklusu! O postanku ove pobožnosti napisalo se je do sada nekoliko rasprava; tim su se pitanjem bavili i Bollandisti. Neki pisci misle, da je ova pobožnost nastala u Italiji, i to u južnoj, god. 1346., kad se je tamo prenijela kuga sa Istoka. Otole se je, po njima, ta pobožnost stala širiti po drugim državama ujedno sa širenjem kužne bolesti, te se tako ovo svetačko čašćenje raširilo po raznim pokrajinama po Njemačkoj i Francuskoj. Drugi drže, da je ovaj kult počeo još prije XIV. vijeka. Nekoji historičari traže i razloge, rašta se uzelo baš 14 svetačkih osoba, i to ove a ne druge, te pri tome iznose raznih kombinacija.

Ova se je pobožnost na osobiti način još uzdržala u južnoj Njemačkoj. Tamo je i svetište zvano baš »Vierzehnheiligen«, u biskupiji bamberškoj (u sjev. Bavarskoj), a to je svetište još i dandanas mnogo čaš-

čeno i pohagjano, tako da se računa da tu dolazi godišnje do 100,000 hodočasnikâ. Predaja kaže, da su se tu god. 1446. prikazali svi ovi sveci jednom pobožnom bavarskom pastiru. Drugo mjesto pod ovim svetačkim nazivom jest selo, što se nalazi blizu njemačkog sasko-weimarskog grada Jene; baš kod toga sela vodila se na 14. oktobra 1806. odlučna borba megju Francuzima i Prusima, od kojih potonji bjehu potučeni od vojske velikog Napoleona. — Pod naslovom ovih svetaca bilo je a i još je po Njemačkoj nekoliko bratovština, koje uživaju i posebne oproste iz Rima. Za nekoliko vremena bila je u običaju po nekojim mjestima i votivna misa »de quatuordecim auxiliatoribus (adjutoribus)«, no po odredbi rimske Kongregacije Obredâ od 20/XI. 1628. ta dozvola bi dokinuta i naregjeno, da se u čast ovim svecima može čitati votivna misa »Sapientiam« iz »Commune Martyrum«. God. 1480. papa Siksto IV. bio je potvrdio i jedan viteški red pod ovakim naslovom. Iste ove sveće drže za svoje patrone i nekoje bolnice po Austriji i južnoj Njemačkoj.

Ovakovo pučko čašćenje svetaca mnogo je, razumije se, doprinijelo, da se je stalo još više častiti i uzimati za svoje pokrovitelje po kojega od onih svetaca, te pripadaju ovome ciklusu. To možemo reći i za čašćenje sv. Vlaha po državama i pokrajinama nama susjednim.

Zaslužuje, mislim, ovdje donijeti i latinsku molitvu u čast ovim svecima. Ona glasi: »Omnipotens »et mitissime Deus, qui electos sanctos tuos: Geor»gium, Blasium, Erasmum, Pantaleonem, Vitum, Chri»stophorum, Dionysium, Cyriacum, Achatium, Eusta»chium, Aegidium, Margaritam, Barbaram et Cathari»nam, specialibus privilegiis prae cunctis aliis decora»sti, ut omnes homines qui in necessitatibus suis im»plorant auxilium, secundum promissionis tuae gra»tiam, petitionis suae salutarem consequantur effec»tum; oramus etiam, da nobis remissionem peccato»rum, et per intercessionem eorum, libera nos ab om»nibus adversitatibus, et hanc orationem clementer »exaudi. Per etc.«.

U nekojim vrlo starim misalima nalazi se osvem Mise u čast 14 Svetaca još i druga Misa označena ovako: »Missa de quinque sanctis privilegiatis«, misa u čast petorice svetaca »privilegovanih«, a tako ih se zvalo ili jer ih se držalo za veće megju svecima, ili jer se u njih polagalo osobito pouzdanje. To su bili: Kristofor, Dioniz, Juraj, Egidij i *Vlaho*. Za njih je bila sastavljena posebna ova lijepa molitva: »Deus qui »sanctorum tuorum Dionysii, Georgii, Christophori, »Blasii et Egidii memoriam facientibus et eorum opem »poscentibus auxilium in tribulatione promisisti, ipso»rum nos quaesumus tuere praesidiis, sicuti omnibus fidelis es verbis«.

(Ispor.: 1.) Dr. Heinrich Samson »Die Heiligen als Kirchenpatrone und ihre Auswahl für die Erzdiöcese Köln etc.«. Paderborn, 1892., str. 91-100., 146.; 2) D. Rocco Giani »San Cristoforo«. Roma, 1909., str. 74.-76., 196.; 3.) Članak »La Messa nella pietà popolare del medio evo« (»Civ. Cattolica« od 4/XI. 1905. str. 287.); 4.) Herder's Konversations-Lexikon, III. Aufl., VIII. B., 1907. str. 1207. pod riječi »Vierzehnheiligen«; 5.) Wilhelm Spemann »Kunstlexikon«. Berlin, 1905. str. 680. pod riječi »Nothhelfer, die vierzehn.«; 6.) Avguštin Stegenšek »Dekanija Gornjegrajska« Maribor, 1905., str. 193.).

***

U srednjem vijeku bilo se raširilo ne malo zloporabâ sa nekojim molitvama, sa lažnim svetačkim moćima, čudesima i bogoljupstvima. Tako su se bile megju puk raširile i nekoje svetačke čudnovate legende, koje je puk veoma rado slušao i čitao. No u istom srednjem vijeku sretamo na našu radost i mnoštvo zabrana crkvenih i sinodalnih baš proti ovakim uobičajenim zloporabama. Megju biskupima, te su odvažno zabranjivali i ukidali ovakove nelijepe običaje, valja nam ubrojiti i Nijemca Nikolu Cusana (iz Kuze), kardinala i biskupa grada Brixena (* 1401. † 1464.). Taj je bio na glasu kao teolog, filosof, humanist, valjan kritičar, ozbiljan reformator, a i poznavalac nekoliko jezikâ. Ovaj je biskup, što nas Dubrovčane interesuje, polovicom XV. vijeka energično zabranio svojim svećenicima, da dalje ne smiju u svojim propovijedima kazivati puku dogogjaje iz života nekih svetaca, kao sv. *Vlaha,* sv. Barbare, sv. Katarine, sv. Doroteje, sv. Margarite i dr., koji su dogogjaji, bez prave historične podloge, bili zabilježeni u djelu »Legenda aurea«, što ga napisa Dominikanac Jakov iz talijanskog grada Varazze (Jacobus de Voragine). Taj je glasoviti Dominikanac preminuo star god. 1298., malo mjeseca iza kako bi rad svoje pobožnosti i učenosti učinjen genoveškim nadbiskupom. Njega se pravom drži za prvog poznatog prevodioca biblije na talijanski jezik, a red Dominikanski te svećenstvo genoveške i savonske biskupije časte ga kao blaženika.

Djelo »Legenda aurea« napisano je negdje megju god. 1244.-1264.; bilo je štampano prvi put »Argentinae 1483.« pa i kasnije u drugim mjestima nekoliko puta, te opet i nazad malo godinâ; ono je pre-

vedeno na razne evropske jezike, te je, očito je, služilo izvorom tolikim piscima svetačkih života, a k tomu i zapadno-evropskim redakcijama nekih znamenitih legenada, kao Judine legende i drugih nekih. Naziv »aurea« dobilo je to djelo porad velika ugleda, što ga je ono bilo posvuda steklo. Inače se nazivalo »Legenda Sanctorum«, i »Historia Lombardica«.

Starih rukopisnih primjeraka ove knjige možemo reći da po Dalmaciji ima. Sačuvani primjerci imali bi biti, što znamo: onaj u mjesnoj samostanskoj biblioteci čč. Oo. Dominikanaca, rukopis manjkav te označen signaturom 45a, i drugi jedan u samostanskoj biblioteci čč. Oo. Konventualaca u Šibeniku. — U dubrovačkom rukopisu nalazi se životopis sv. Vlaha na listu 54.-55/a; pred samim je životopisom malo redaka o etimologiji imena »Blasius«, gdje autor nagagja, da to ime dolazi ili od »blandus« ili od »belasius«.

Oba ova znamenita i krasna naša sredovječna pismena spomenika zaslužila bi, da ih se kritično prouči te isporedi megjusobno i sa originalnim djelom glasovitog mu autora.

Prije toga rada bilo bi uzaludno kušati riješiti pitanje za nas Dubrovčane nemalo interesantno, biva, zašto je baš biskup Nikola Cusanus izdao onu zabranu protiv širenja života sv. Vlaha, kako se taj nalazio u Jakova de Voragine.

Svakako tome se koraku brixenskog biskupa učenjaka nemojmo čuditi, dok ne možemo da i mi ne usvojimo onaj sud, što ga je moderna strogo katolička kritična znanost stekla o knjizi »Legenda aurea«, te ga je na jednom ozbiljnom i uvaženom mjestu izrazila ovako: »Legenda aurea« die viel Unverbürgtes »und Sagenhaftes enthält, aber als reichhaltige Sam»mlung mittelalt. Legenden und Ueberlieferungen dau»ernden Wert besitzt«. (Herder's Konversations-Lexikon, III Aufl., IV. B. Freiburg. 1905., str. 990., 991,)

(Ispor.: 1.) Članak »La Messa nella pietà popolare del medio evo« (u »Civ. Cattolica« od 20/I 1906. str. 181.); 2.) Herder's Konversations-Lexikon, III Aufl. II B., Freiburg 1903. str. 967.; 3.) Ot. Gillet O. P. »Les Dominicains-Leur raison d' être« u poglav. »Les Dominicains et les etudes bibliques«; 4.) »Kratki životopisi svetaca i blaženika Reda Braće Propovjedalaca S. O. Dominika«, Dubrovnik, 1905., str. 110.-111.; 5,) F. Radić »Sredovječni pismeni spomenici u samostanu O. O. Konventualaca u Šibeniku (u Knin. »Starohrv. prosvjeti« sv. 2. 1903. str. 55.-59.; 6.) Dr J. Pregelj »P. Rogerius Labacensis: Palmarium empyreum« (u smotri »Voditelj» Maribor 1910., sv. I. str. 5. u op. br. 5.)

***

Lik sebatskog biskupa i mučenika sv. Vlaha nalazi se i megju svetačkim likovima u gorostasnoj Michelangelovoj slici, što se nalazi u sikstinskoj kapeli u Rimu a prestavlja »posljednji sud«. Tu je divnu sliku »a fresco« naručenu od pape Klementa VII. njen genijalni autor dovršenu otkrio u oči blagdana »Svih Svetih« na 31 oktobra god. 1541. u prisutnosti ondašnjeg pape Pavla III. Ovu Michelangelovu umotvorinu široku 30 a visoku 60 noga sa više nego 500 naslikanih osoba resi divna i velika ideja u njoj sadržana, te nedostiživo savršena forma i tehnika, što je sve zanijelo i papu i odličnu publiku tom prigodom sakupljenu. No toj je slici nešto dosta smetalo, a to je, što je imala nekoje svetačke likove prikazane u indecentnom nuditetu. Tako je bilo i sa likom sv. *Vlaha*. Jedan od nasljednikâ Pavla III, Pavao IV, iza nekoliko promišljanja, sporazumjevši se sa kompetentnim crkovnjacima i svjetovnjacima, skloni se da povjeri valjanom slikaru, Michelangelovom učeniku, Danijelu Ricciarelli, iz Volterre (zato ga neki zovu i prezimenom »Volterra«), radnju da svojim kistom štogod prikrije one sablaznjive nuditete, biva da im naslika lagana odijela. Tu je radnju Ricciarelli dovršio pod papom Pijom IV. Radi toga osta ovome vrijednom slikaru šaljivi pridjevak »Braghettone«. Slikar Stjepan Pozzi u I. polovini XVIII. vijeka dovrši po nalogu pape Klementa XII Ricciarelli-jev rad na ovoj Buonarotti-jevoj monumentalnoj slici, »kojoj, ma koliko se« — kako lijepo veli spisatelj Stj. Beissel D. J. (u smotri »Laacher Stimmen« 18. svez. str. 474.) — »s »pravom prigovaralo, ipak se treba pokloniti potre»snoj veličanstvenosti te umjetnine, i priznati, da ju »je samo mogao stvoriti slikar, koji bijaše duboko »prožet vjerskim istinama, koje nas uče proroci, evan»gjelja, poslanice sv. Pavla i potajno otkrivenje o za»mršitosti toga zadnjeg dogagjaja svjetske povjesti«.

(Ispor.: 1) Giorgio Vasari »Opere« Ed. Trieste, u »Biblioteca classica italiana«, str. 1011.; 2) Stjepan Korenić »Nekoliko misli k našemu umjetno-literarnom pokretu« (preštamp. iz »Katol. lista«; Zagreb, 1899. str. 64.; 3) Brockhaus' Konversations-Lexikon, XIV. Aufl. XI B., Leipzig, 1894., str. 858.; 4) Š. »Je li estetična slika neodjevena?« (u listu »Vrhbosna«, Sarajevo. od ½ 1897. str. 36.); 5) Referat u podlisku bečkog »Vaterland-a« od 14/1 1910. br. 19. pod nasl. »Papst Paul III. und Michelangelo — Nach Ludwig v. Pastor«.)

(Slijedi)

Caeremoniale Parochorum.

Popratio *Dn. Vlaho Barbić.*

». . . . . Sane omnino conveniens est, ut qui omnes unum sumus in uno corpore, quod est Ecclesia, et de uno corpore Christi participamus, una et eadem celebrandi ratione, uniusque officii ac ritus observatione . . . . . utamur«. Ovako sv. O. Papa Klement VIII. u Ap. Pismu uz ispravljeno izdanje Rimskog Misala g. 1604. I doista, pristoji se, da se mi, koji se ponosimo jedinstvom jedne te iste vjere, jednog te istog vrhovnog glavara, jedne te iste žrtve, jednijeh te istijeh sv. sakramenata, a — dodat ću — i jednog te istog rimskog obreda, podudaramo, da budemo jedno, i to ne samo u glavnim da li i u sporednim tačkama, u vršenju sv. obreda i crkovne službe.

Sve što se tiče crkve i njezinih obredâ, nalazi se u kanonskom pravu i u ono pet liturgičnih kodeksa *(Missale R., Rituale R., Breviarium R., Pontificale R., Caeremoniale Episcoporum),* koji su kao temelj i podloga svemu. Tu će svećenik, istina je, naći što mu je potrebno za crkvu i obrede. Ipak stoji i to, da u njima nijesu sve potankosti navedene a neke nejasno prikazane te ono, što su toliki liturgični auktori na više načina tumačili i propisivali, sv. Zbor za Obrede popunio i razjasnio; nadalje je isti sv. Zbor popravio uvedene zle običaje, ukinuo je nepotrebite i one te su prama sadanjim okolnostima neizvedivi, a priglavio je potrebite, što su se tekom vremena bili zabacili, te je što novo i dodao. Uslijed toga svećenik se, pravo recimo, ne može uvijek tako lako snaći, da i u tim sporednim tačkama sačuva jedinstvo. Treba mu dakle jedan priručnik, u kom bi to sve našao sakupljeno i tačno navedeno.

To je ponukalo učenog liturgistu P. D. A. p. c. m., da se dade na priregjenje takovog priručnika, i on od nazad tri godine donosi malo po malo u rimskom listu »*Ephemerides liturgicae*« takav »Caeremoniale Parochorum«, priregjen na temelju najnovijih odluka i ustanova sv. Stolice.

Marni pisac započeo je svoju radnju nekim preliminarnim stvarima, o crkvi, naime, i o njezinim dijelovima, o crkvenom nakitu i svemu što se u njoj nalazi, o sv. posugju, o muzici i pjevanju, pa stoprv u drugom dijelu prelazi na same obrede.

Poznato mi je, da se niti u jednoj te istoj biskupiji a gdjegdje ni u susjednim župama ne slažu svi svećenici u svemu glede vršenja obredâ, te s toga uvjeren, da bi mp. Svećenstvu bilo zgodno da ima pred sobom ovakav rukovogj, naumio sam donositi — barem glavnije njegove djelove — u našem dijecezanskom Listu; ujedno ću pokušati, da popratim dotičnim opaskama one tačke, koje se ili radi naših okolnosti ili drugijeh običaja ne sudaraju sa onim u Rimu.

PARS PRIMA.

Sectio prima.

Notiones circa sacra.

Caput I.

De Ecclesia ac de iis, quae in ea continentur.

1. *Ecclesia, ad juris normam aedificata, consecrata vel saltem benedicta, ad divinum cultum exclusive mancipatur, ecclesiasticae auctoritati privative subjicitur, et hujus legibus semper et omnino devincitur. Hinc, non modo prohibetur in ea aliquid fieri, quod ejus sanctitatem offendat, aut quod ad hanc minime conferat, sed prohibetur insuper quidquid immutationem sapiat. Nullimode licet proinde, inconsulto Ordinario, nova erigere altaria aut erecta deiicere, pulpitum vel sedes confessionales transferre, novas aperire portas vel fenestras,aut existentes claudere* . . . . . .

. . »*Ecclesiasticae auctoritati privative subjicitur*«. U Austriji i crkve kao i vas crkovni patrimonij uživaju zaštitu (tutela) države poput one nad općekorisnim zakladama (§. 38 Zak. 7 maja 1874., L. d. z. br. 50).

Iznimno pak i naš premilostivi Vladar — po čl. XXV. Konkordata — uživa pravo patronata nad svim crkvama, koje su ovisne od vjerozakonske zaklade; vrši ga pak preko svojih pokrajinskih vladâ.

»*Non licet . . . . . novas aperire portas vel fenestras*«. U crkvama i beneficijima, što su pod vjerozakonskom zakladom, ne smiju se poduzeti znatniji popravci bez predtečnog uoblaštenja sa strane pokrajinske polit. Vlasti. (Min. Naredba 24/5 1887., br. 7286).

U onim pak, koje su smatrane kao povjesno-umjetnički spomenici, treba imati za to i dozvolu od č. k. konservatora.

Ako u mjestu postoji povjerenstvo za ures (commissione d' ornato), dobro je i s te strane nemati što protivna.

2. *Hic locus sanctificatus ad aliud quam ad di-*

vinum cultum et ad religionis opera exercenda nunquam est adhibendus; nefas est igitur illum ad conventus, qui stricte religiosi non sint, aperire. Parochi aliique Ecclesiarum rectores, cunctis, quas eorum suppeditaverit zelus, viribus obsistere debent, ne domus Dei fiat politicorum aula, aut militum diversorium.

Glede akademija ili javnih predavanja uz pjevanje, sviranje i deklamovanje, pa i najpristojnijih ali profanih, što se bilo uvelo u nekim crkvama i bogomoljama, znamo da ih je sv. Zbor za obrede dne 19/12. 1693. bio zabranio, pa sve da su priregjene i Svecima u počast. Premda se ova odluka ne nalazi više u novoj kolekciji Zborovih dekretâ, ipak je još u snazi, jer protivna odluka nije izišla.

Ova se zabrana ne odnosi na konferencije sa religijoznim zadatkom, koje se drže po naputcima i presijedanjem crkovne Vlasti.

3. *S. R. C., decr. 3157. V. prohibuit, sub ecclesiarum, praesertim consecratarum, pavimento cellaria construere ad vinum aliasve res profanas servandas, quamvis eorum janua extra ecclesiam extaret. Decr. 3546, 1. declaravit, non licere loca sub pavimento ecclesiae consecratae existentia ad usum theatri adhibere, etiamsi ageretur de institutis ad iuventutem honeste exercendam erectis. Non opponitur tamen S. eadem C. si sub sacristia, altare portatile habente, extructa sint cubicula pro aedituo laico et pro eius familia. (Decr. n. 3978, 2.) Non licet tamen habitare et dormire supra ecclesiam neque supra navim lateralem (n. 756.)*

U kapelici napravljenoj u vojničkoj kasarni ili bolnici slobodno je — pro arbitrio et prudentia Ordinarii — misiti, i ako se u sobi nad kapelom nalaze vojničke postelje (S. Z. O. 12. IX. 1840, br. 2812).

4. *Accessus ad sacristiam sit facilis et commodus, ac, si fieri potest, duplex: alter videlicet extra, alter intra presbyterium; provideatur insuper, ut a publica via ad sacristiam accedi possit, quin semper per ecclesiam transeundum sit.*

Osobito kod gradnje novijeh crkava i kod radikalnih popravaka treba nastojati, da sakristija ima vrata i na ulicu, jer se kod onijeh crkava, koje ih nemaju, opaža, koliko je ometno i nepristojno, da svak i za svaku potrebu prolazi do sakristije ispred velikog oltara, ne samo preko svečanih funkcija, da li i pred izloženim Presv. Sakramentom.

5. *Ecclesiae pavimentum, quantum fieri potest, sit ex marmore, bene laevigato, excipe si loci situs exigat lateritium aut ligneum, quo in casu adhibeatur quernum vel aliud durabile. Idem et a fortiori dicatur de pavimento presbyterii, ubi praesertim SS. Sacramentum asservatur. Nulla adhibeatur crucium vel sacrarum imaginum delineatio in pavimentis vel tapetibus, dedecet quippe sacras figuras conculcari; id tamen minime intelligendum est de cruciformibus ornatibus, qui passim pinguntur in pavimentis vel tapetibus.*

6. *Parietes, pilae, columnae et cunctae laterales partes Ecclesiae quam decentissime iugiter serventur, prout sacer exigit locus; opportunissime, nisi fuerint marmoreae, depingerentur,* **iuxta aedificii stylum,** *etiam ad vitandam occasionem, eas velis pannisve non semper decoris operiendi.*

Ovdje mi je opaziti, da je sv. Zbor Obreda odlukom 22/5 1896., br. 3909 zabranio, da se na zidovima crkava i javnih kapela vješaju mrtvački vijenci.

7. *Tectum esto solidissimum ut protegatur aedificium ab aquarum permeatu, a frigore et ab aestu.*

8. *Prope quamlibet januam, et ad maiorem hinc inde, pilae aquam lustralem continentes collocentur, sive e pariete emergentes sive potius propria basi suffultae. Sunto hae ex marmore vel petra quacumque solida et laevigata, haud bibula vel spongiosa.*

9. *Fenestrae statuantur quot sunt necessariae, ut aer et lux sufficienter introducantur; muniantur singulae vitris et metallico reticulato ad defensionem contra aquae, grandinis, avium, aliarumve rerum immissionem; imo etiam validioribus transennis seu clathris, ubi vel parum a terra emineant, vel aliter male tutae iudicentur.*

10. *Fenestrae, earum scilicet vitra, pingi possunt, dummodo ornamenta seu imagines nihil profanum praeseferant.*

Glede bojadisanja crkvenih stakala napomenuti je, što je prošle godine (22. VIII. 1909., br. 3853) opazila ć. k. centralna komisija za umjetničke i povjesne spomenike, da se je naime po nekim crkvama uvukao običaj, da se na stakla crkvenih prozora postavljaju slike u stilu, koji se sasvim kosi sa stilom i unutrnjosti zgrade, te je preporučila, da se unaprijed takovo dekoriranje kao ni u opće popravci glede stila, osobito monumentalnih crkava, nemaju poduzimati, a da se prije ne dobije ovlaštenje dotičnog ć. k. konservatora.

11. *Curandum, ut vitrei clathri commode aperiri possint, quoties id necessarium est ad aeris renovationem. Muniantur insuper fenestrae cortinis, ne in sacra aede nimia lux et solis radii res vel personas offendant; verum adhibeatur pro iis conficiendis cannabe, eo quod gossipium breviori consumeretur tempore, sitque color earum vel naturalis, vel flavus quo distinguitur malum aureum* (narančasta boja); *ceteri aut oculos offenderent aut pictorum operum effectum perturbarent.*

I glede boje zastorâ na crkvenim prozorima cijenim, da se je gdjegdje pošlo na gore, jer dok su stariji zastori bili uprav po gornjem propisu, sad su se stale uvlačiti druge boje ili boje izmiješane na cvjetove, što, mislim, ne odgovara uvijek ozbiljnosti kuće Božje a više puta ni stilu crkve. *(Slijedi).*

Paljetkovanje.

Pod ovim ću naslovom iznašati malo po malo sve one isprave i bilješke, koje sam sakupio, dok sam prebirao po arhivima u Stonu i u Dubrovniku. Danas iznosim velevažnu ispravu, koju sam u vjernom prijepisu našao u Stonu, te glasi:

In Christi nomine. Amen. Ano domini millesimo trecentesimo quatragesimo octavo, prima indictione decima die mensis de otobre. Actum Ragusi coram nobis suscriptis testibus. Nos quidem helyas dey et apostolicae sedis gratia Archiepiscopus Ragusii in presenzia de voluntate et consensu omnium fratrum canonicorum capitoli Cathedralis ecclesiae Ragusinae et nomina quorum canonicorum sunt haec: dominus reverendis. Michael de Vodazza diachonus, Nicholla de Ranya, dominus rever. Marinus de Zaurenigo, dom. rev. Dobre de menze, dom. rev. Johannes de Herpa, dom. rev. Clemens de paburra, diachonus Nichollas de Martinussis, diachonus Jacobus de dresa, dom. rev. Petrus di gleia, et dom. rev. Petrus de Gondolla, nec non in praesencia de voluntate et consensu fratris Johanis de Antibari fertor et negociator (?) monasteri sanctae Mariae de Melida et fratris Johanis fili condam Jacobi de Matessa de Ragusio monachi dicti monasteri sanctae Mariae de Melida dedimus et donavimus pure libere simpliciter et irrevocabiliter et in terminos quos ulla ingratitudine vel offessa revocari possint in perpetuum gregorio priboe et poznan fratribus et filiis Vladimiri de Melida et heredibus suis infrascriptas possessiones in quibus habet certa jura monasterium sanctae Marie de Melida, prima quorum possessio est una vinea posita in loco ditto presecha sub prosura. Item una allia portio terre posita in loco ditto caznidolaz. Item una allia portio terre posita in loco ditto balta. Item una alia portio terre posita in loco ditto dragovaz cum omnibus suis pertinentiis. Item una allia posita in loco dicto zavodom dolaz cum omnibus suis pertinentiis. Item una domus cum ortibus omnes suprascriptas possessiones olim tenuit et posseduit Negloclaus olim filius gervasi ad habendas tenendas, possidendas et quiquid eis vel suis heredibus de inceps facere placuerit, perpetuo faciendum cum omnibus et singullis que infra predicttos cum suis recessibus et agressibus sunt, usque in via (puta) cum omnibus et singulis quae habent supra se vel infra se omnibusque juribus acquisitione usu seu requisitione sibi ex ea vel per ea re aut re ipsa modo aliquo pertinent, quas possessiones Nos prefatus dominus Archiepiscopus in presencia de vol ntate et consensu omnium fratrum Canonicorum ut supra nec non fratris Johannis factoris et negoziatoris predicti Monasterii et fratris Johannis monachi dicti monasterii ut supra predictos gregorium priboe et poznan constituimus possidere donec ipsius rei possessionem acceperint corporaliter, quam acceptionem sua auctoritate retinendi eisdem licentiam omnimodam dedimus, promittens suprascriptus D. Archiepiscopus in presencia de voluntate et consensu omnium fratrum canonicorum et dictorum fratrum dicti Monasterii ut supra predictas possessiones omnia et singula suprascriptis perpetuo firma et rata tenere, et non contra facere vel venire per se vel per allium aliqua causa vel ingenio, ipsam donacionem aliqua ingratitudine vel sua revocatione sub obligacione omnium suorum bonorum et poena soluta, vel non omnia suprascripta produceret firma. Cum quidem gregorius et poznan ad hoc ut dicta donacio sit firma et stabillis loco remuneracionis dicte donacionis promiserunt per se et heredes suos et per poznan suprascriptum fratrem suum et heredibus suis unusquisque principaliter et in solidum aliqua ex acceptione juris vel facti se obligare predicto Mona-

sterio sanctae Marie de Melida dare et solvere annuatim in perpetuum omne ed quod dant et solvunt et dare et solvere tenentur domo pro domo et famillia pro famillia et dederunt prefato D. Archiepiscopo ypperperos gratragiuta quos quidem ypperperos prefatus D. Archiepiscopus de voluntate et consensu omnium fratrum canonicorum nec non dictorum fratrum dicti monasterii. Et supradicti D. Archiepiscopus et canonici nec non fratres dicti Monasterii ut supra ad maiorem cautelam omnium suorum mandaverunt per me infrascriptum notarium fieri publicum instrumentum a eorum sigillorum pendencium appensionibus munitum. Haec autem carta nullo teatimonio rumpi posse. Hii snnt testes

Dom. Givo de Bona judex juratus et Savinus de Bonda testes.

Ego Johannes de pergamo notarius Comitis Ragusini juratus haec scripsi ac in forma prescrlpta reduci.

Ego Johannes de Bona juratus judex sum testis.

Ego Savinus de Bonda sum testis.

Pridnu napisano: Carta del monasterio de Balta.

Res juridicae, morales, liturgicae, responsa sc. Congregat. etc.

Uračunanje milostinje manualnih sv. Misa u ličnu dohodarinu. — Stolarina i stavke rashoda za ovaj porez.

Mnogi se svećenici tuže, da im se od poreznih Vlasti ubrajaju kao prihodi u ličnu dohodarinu milostinje manualnih sv. Misa, i pozivlju se na odluku Min. Financija od 21. jula 1898., br. 25975, koja izričito isključuje taj prihod. Nu postoji druga odluka istog Ministarstva od 28. jula 1901., br. 37608, koja preinačuje prijašnju odredbu u ovom pogledu i tačnije tumači odredbe zakona o ličnoj dohodarini od 25. oktobra 1896., br. 220, odnosno na prihode i rashode svećenika.

Doisto § 159. ovoga zakona veli, da se nemaju uračunati u ličnu dohodarinu izvanredni darovi i potpore, te bi po tom izgledalo, da se prihod manualnih sv. Misa, koji se je uvijek smatrao prostim darom vjernika prama svećeniku, ne bi imao uračunati, ali se u § 167. tački 3. istog zakona odregjuje jasno, da se svaki prihod, koji se većom ili manjom pravilnošću opetuje obzirom na zanimanje odnosne stranke, ubraja u ličnu dohodarinu. Suviše ovaj paragraf veli, da bez obzira na naslov prihoda, bio ovaj dar ili plata ili nagrada ili pripomoć ili stanarina ili nadnica i t. d., sve biva uračunano. Pošto pako milostinje sv. Misa (manualnih) jesu darovi, koji se većom ili manjom pravilnošću opetuju, buduć ih svećenici primaju obzirom na njihovo zanimanje kano svećenici, jasno proističe, da se ti prihodi imaju ubrajati u ličnu dohodarinu. Odnosno na iznos tih prihoda treba se obazrijeti na dijecezansku taksu, odbivši sv. Mise za puk, zakladne, za svoje mrtve i eventualne dneve, kada radi nemoći ili putovanja ili druge kakve obveze svećenici ili ne mise ili ne primaju nikakve milostinje. Obično u svakom mjestu porezna Vlast priznaje kao stavku prihoda svake godine stanovitu svotu za sve svećenike odnosnog mjesta. — Nadarbenici i dušobrižnici imaju takogjer naznačiti prihode svih zakladnih sv. Misa, što su dužni izgovarati pri odnosnoj crkvi, gdje službuju, i to u onom iznosu, koji se je jednom naime do godine 1898. uračunavao u kongruu. — Na isti način treba naznačiti i stolarinu u iznosu, što im je Namjesništvo u zadnjoj župničkoj fasiji priznalo, polak § 202. stavka 5. zakona o ličnoj dohodarini, a ne u faktičnom iznosu što dušobrižnici primaju.

Ovaj je propis na korist dušobrižnika, nasuprot svećenici, koji nemaju fasije potvrgjene od Namjesništva, dužni su navesti štolarinu u iznosu, što ga faktično primaju prama pristojbama običajnim u mjestu gdje se nalaze. Dapače umirovljeni svećenici kao i svećenici, koji nijesu u dušobrižničkoj službi, ali potpomagaju dušobrižnika i udionici su štolarine, dužni su navesti ove prihode, jer se ti prihodi njima većom ili manjom pravilnošću opetuju, te sačinjavaju posebnu granu prihoda.

Dušobrižnici pako ne mogu zahtijevati, da bude oprošten od lične dohodarine stan, što ga uživaju u naravi, te imaju naznačiti stanovit iznos i to samo za sobe upotrebljene od njih, od njihove služinčadi ili svojte, a ne za sobe odregjene u službene svrhe, kano za župne Urede, arhive, knjižnice, sobe odregjene za konačenje prigodom kanoničkih pohoda, konobe crkovne, skladišta za crkveno posugje i t. d. Takogjer dolaze kao rashodi troškovi za peć župnog Ureda,

(vidi odluku Upr. Sud. 14. februara 1902. Br. 420) i biljezi za mjesečne namirnice njihove plate ili pripomoći.

Dekani napokon mogu uvrstiti u rashode troškove prigodom pohoda po župam svoga dekanata, dali nikako u iznosu većem, nego li je njihov dekanski paušal. Kao za svakog poreznika, tako i za svećenike, ubrajaju se u rashode prinosi za osjeguranje od nezgoda, starosti, u nemoći i premije za osjeguranje života u najvećem iznosu od god. 200 Kr.

Don Mašo Bodulić, kan.

Službeni dio.

OGLAS NATJEČAJA.

Br. 97.

Ovom se objavom raspisuje natječaj na ispražnjena župnička nadarja sv. Vida u **Trstenomu**, sv. Vlaha u **Slanomu** i sv. Petra u **Zaton-Dolima.**

Natječaj je otvoren za šest sedmica počam od danas.

Od biskupskog Ordinarijata

Dubrovnik, 26. Januara 1910.

† **JOSIP** biskup.

ŽUPNIČKI ISPITI.

Br. 98.

Za polaganje ovogodišnjih župničkih ispitâ utanačuju se ovim slijedeći rokovi: 8. juna (za dogmatiku i moralku) i 15. i 16. novembra (za ostale predmete).

Od biskupskog Ordinarijata

Dubrovnik, 26. Januara 1910.

Vijesti.

Večernje konferencije gradskog Svećenstva za rješavanje moralnih, juridičnih, pastoralnih, liturgičnih i ost. casusâ, koje su se bile prekinule za nekoliko godina, opet su se pozivom presvij. i preg. prag. Biskupa nastavile. Dne 24 prošlog mjeseca sastalo se je sada za prvi put gradsko prep. i mp. Svećenstvo u biskupskoj palači, gdje je veleuč. Dr. Andro Spiletak sočno i jezgrovito čitao svoju temu: Kako se ima svećenik oprijeti današnjim krivim naucima na propovjedaonici, u školi i u ispovjednici? — uz izmjenu raznih mnijenja i primjedaba. Bilo i ovo na slavu Božju i spas kršćanskih duša.

Imenovanje. Presvij. i prep. dijecezanski Biskup imenovao je umirovljenog svećenika, mp. Dn. Marka Batistića, mansionarom kod mjesne Zborne Crkve sv. Vlaha — na mjesto mp. Dn. Vlaha Barbića, koji je na vlastitu molbu bio riješen iste službe.

Godišnja skupština kat. društva „Bošković« u Dubrovniku. Ovo naše mlado društvo, prvo a reg bi do sad i jedino svoje vrsti u Dalmaciji, držalo je dne 7 prošl. mj. svoju redovitu godišnju skupštinu. Pred dobro zastupanim članovima najprije presjednik, g. Frano Dr. Trošić, izvijesti o radu društva kroz prve tri godine društvenog opstanka u opće, a kroz prošlu godinu napose: progovori o društenim poučno-zabavnim sastancima, koji su sa zanimanjem praćeni; prikaže moralni i materijalni napredak društva i pozva na daljnji rad i ustrajnost. Zatim društveni knjižničar i zamjenik blagajnika, mp. Dn. Vlaho Barbić, prikaže tanko po tanko financijalno stanje društva, i opazi kako je i s te strane društvu opstanak osiguran, a kao knjižničar progovori o društvenoj čitaonici, koja posjeduje uprav obilan broj svakovrsnih listova i periodika, domaćih i stranih.

Prešlo se je na to na izbor Uprave da daljnje tri godine. Tajnim glasovanjem izabran je *presjednikom* Dr. Frano Trosić, *podpresjednikom* Dn. Pero kan. Bijelić, *tajnikom* Kristo prof. Krile, *blagajnikom* Dn. Vlaho Barbić, *knjižničarom* Dn. Vladimir Taljeran. *Revizorima* pak bili su izabrani gg. Dn. Ivo kan. Fabris i Miho Sez.

Nakon pretresanja raznih predloga i misli za sve to bolji napredak društva, skupština se sa zadovoljstvom razišla.

Korizmeni propovjednici. U Dubrovniku: *u stolnoj Crkvi* mp. O. Colombatti, domin. iz Livorna (tal.); *u sv. Vlahu* mp. O. Petar Vlašić, franj.; *u crkvi Isusovaca* mp. Dn. Frano Glavović; *u Dominikanaca* mp. O. Angjelo Novak, dominik.; *u Maloj Braći* mp. O. Frano Jurić, franjevac; *u Gospe od Milosrgja* mp. Dn. Niko Gjivanović. U Korčuli: mp. O. Tomo Tomašić, franjev., (hrv. i tal.); U Blatu: mp. O. Domi-

nik Domić, dominikanac; U Velojluci: mp. O. Hermenegild Uskoković, franjevac; U Cavtatu: mp. O. Petar Vlašić, franjevac, — svi hrvatski.

Pozor. U većem dijelu hrvatskih ovogodišnjih Koledara pogrješno su zabilježeni proljetni *kvaterni posti* (u ožujku mjesto u februaru, po prvoj nedjelji Korizme), a u nekim i ljetni (u lipnju mjesto u svibnju), pa može mp. Svećenstvo do potrebe i u prigodi upozoriti na to vjernike, koji se služe tim koledarima, da se izbjegne svaki nesporazumak.

Predavanja u kat. društvu »Bošković«. Dne 19. pr. mj. predavao je prepošt. O. A. Bačić dominikanac: O postanku Kršćanstva, II. dio.

Zabava u društvu »Bošković«. Dne 2. pr. m. bila je krasna prestava u našem društvu, koja, ako je tako sjajna i veličanstvena bila, sva čast i pohvala ide preč. g. kanoniku Ivu Ferranti, koji je izvježbao pjevačice i male prestavljače, da su uprav majstorski izvršili uloge svoje; a nadasve koji su spomenuti u programu, koji donašamo najviše za to e bi gg. župnici, gdje su škole, upriličili ovakove krasne bogoljubne zabave, kojim se slavi mili Spasitelj. Program glasi:

I. Dio.

1. »U sej vrijeme godišta« — pjeva mješoviti dječji zbor.
2. Proslov, od A. kan. Liepopili — govori učenik Andro Pavlin.
3. L. Banfi: »Slava Bogu na visini« — pjeva ženski dječji zbor.
4. ***: Isusovo porogjenje — deklamuje učenik Ivo Jadrić.
5. ***: »Kakvo čudo« — pjeva ženski dječji zbor.
6. Barišić: »Rodio se Spas« — deklamuje učenik Josip Kapor.
7. Reynier: »Slava Isusu«, od Don A. Anića — pjeva ženski dječji zbor.
8. Ivan Jemeršić: »Sveta noć« — deklamuje učenik Vjekoslav Brešić.

II. Dio.

9. G. Vigoni: »Hor angjelâ« — pjeva ženski dječji zbor.
10. Predstava.
    a) Ulomak iz »Govora Pastijerâ« od dumne Benedete Gradi. Preko ulomka »Hor angjelâ« od L. Banfi, pjeva ženski dječji zbor.
    b) »San i pristup pastira« — od kan. Liepopili.
    c) »Drugi pristup pastijera« — od dumne Benedete Gradi.
    d) »Hajd'mo, hajd'mo svi k Betlemu« — od J. Burgmeina; pjeva ženski dječji zbor.
    e) »Poklon i darovi pastirâ« — od preč. kanonika Don Antuna Liepopili.
    f) »Posveta pastira« — ulomak iz »Razgovora pastirskoga vrhu porogjenja Gospodinova«, od Anice sestre Rugje Boškovića.
    g) »Zapjevajmo malenomu« — od L. Banfi — pjeva mješoviti dječji zbor.
11. »U sej vrijeme godišta« — pjeva mješoviti dječji zbor.

Prestavljaju muška djeca.

Za sv. Vlaha od Gorice. Donašamo poziv i treba da ga preporučimo, jer će za stalno i veleč. gg. župnici i puk rado, veselo doprinijeti, da nam se ova starina sačuva, gdje su oci naši svake godine hodili moliti, i obilne milosti primali; komu su se svi dubrovački pomorci pri prolazu klanjali i slavili ga.

DUBROVČANI! Starodrevna crkvica dubrovačkog Obranitelja, sagragjena još u srednjem vijeku na najljepšem položaju ubave Gorice, dika nam je i ponos, jer je vidljiv dokaz tvrde vjere naših praotaca i njihove sinovske ljubavi prama sv. Vlahu. Putovali su oni u daleki svijet; ali gdje god su se nalazili, nijesu nikada zaboravljali ni svoj dom ni sv. Vlaha. A kad su se sretni vraćali kući, da mirno uživaju plod svojih truda, zanosno su još iz daleka pozdravljali mili svečev hram, kako nam to lijepo uz mnoge pjesme i pisce napominje i naš Medo Pucić u svojoj »Cvijeti«:

Još kapetan drugu riječ reče,
A barjaka v' jenac raznobojni
Okitio ponosnu »Slovinku«,
Te s topova oganj, dim i buka
Razglašuje slavu svetog Vlaha.

Vremena su se promijenila. Sada se više ne razliježu topovi s brodova na pozdrav sv. Vlahu: stari je zanos znatno popustio. Nu ipak vjera i štovanje svetog Obranitelja nije još iščezlo iz srca Dubrovčana. Dokazom je godišnja svečana proslava svečeve uspomene i brižno zauzimanje oko uzdržavanja svečeve crkvice na Gorici, koja izložena raznim nepogodama više je puta darežljivošću gragjanstva bila popravljena. Danas je pak opet u takovu stanju, da ako se što prije radikalno ne popravi, ozbiljna je pogibao, da će se srušiti.

Dubrovčani! Hoćemo li mi prekrštenih ruka gledati propadanje ove svetinje, za koju su se vrli naši pradjedovi svojski brinuli, da je uzdrže kao znak dubrovačke vjere u moćnoga svoga Obranitelja? Hoćemo li je zapustiti, te hladnokrvno šetati po njezinim ruševinama? Ne, to nije moguće ni pomisliti. Dubrovčanin, pa bio ne znam kako hladan, kad ima da iskaže svoju ljubav sv. Vlahu, uvijek je bio živa vatra.

Potpisani odbor, više nego uvjeren o plemenitim čuvstvima svojih sugragjana, obraća im se ma gdje god se oni nalazili, bratskim pozivom, da bi pritekli u pomoć što obilatijim doprinosima, e da se tako ova svetinja sačuva od propasti.

Trošak je obračunan oko 5000 kruna, koju će svotu naše gragjanstvo rado žrtvovati za ovako uzvišenu svrhu.

Dubrovčani! Izgled nam je dao naš odlični sugragjanin, Nj. Preuzvišenost gosp. Namjesnik Niko Nardelli, koji, kad je čuo za prijeku potrebu popravka ove crkvice, velikodušno je obećao u tu svrhu 200 kruna i toplo preporučio, da se sve učini za njezino sačuvanje. Slijedimo ga i mi, te po svijem silama doprinesimo svoj obol. Milodari se šalju na *Upravu crkvice sv. Vlaha na Gorici,* pošta *Gruž,* a p. n. će imena gg. doprinosnika uz oznake dotičnih doprinosa biti oglašena u mjesnim listovima.

Sugragjani! Dokažimo i ovom drigodom, da smo dostojni sinovi svojih praotaca, te počastimo sv. Vlaha, koji će moćnim zagovorom i unaprijed kao i dosada čuvati i zakriljivati svoje mile Dubrovčane.

Odbor za sakupljanje milodara u svrhu popravka crkvice sv. Vlaha na Gorici:

Dubrovnik na dan ruke sv. Vlaha, 5 jula 1909.

Amerling vitez Inje, presjednik.
Banaz Božo, Birimiša Dr. **Bazilij, de Bizzarro-Banaz Evelina, Bona** markiz **Luko, Bona** pl. **Augusta, Bosizio** pl. **Ane, Caboga** grofica **Jele, Deanović Nike, Givanovich Madalena, Guska Mato, Hozman Kate, Job Ermenegild, Kosović Perica, Krile** prof. **Kristo, Lopižić Nikica, Miletić Antun, Mostahinić Antun, Pehovac Jelica, Pitarević Marica, Podić Ivanka, Saraca** pl. **Rafo, Scrivanich Antun, Svilokos** Dr. **Vicko, Vujinović Antun, Zlovečera** Don **Niko.**

Kruh sv. Antuna. Kroz godinu 1909. sakupilo se je u Stolnoj Crkvi za »Kruh sv. Antuna« Kr. 367.17, od toga se je nabavilo i razdijelilo siromasima 747 kg. kruha i 201 kg. brašna.

Djelo sv. Djetinjstva. *Neka osobita privilegija svećenicima učesnicima Djela sv. Djetinstva podijeljena od Sv. OO. Papa Lea XIII. (Breve 3. Feb. 1893.) i Pija X.a (Rescript. 12. Maja 1908).*

Svećenici upravitelji, ili članovi vijećâ Djela sv. Djetinstva, ili glavari jedne serije dvanaesterice učesnika, ili ako oni isti tu svotu isplaćuju, ili su jednom za uvijeke uložili svotu odregjenu, po Apost. oblasti (23. Febr. 1878.), te tako postali doživotni članovi, dobivaju oblast: 1. Blagosivljati križiće, križe, medaljice, kipove Isukrsta, Bl. Djevice Marije i Svetacâ sa propisanim oprostima (23. Febr. 1878.), a kralješe takogjer i sa oprostima sv. Brigide, ne samo, nego još dobivaju vanrednu oblast za oproste, koje mogu podijeliti samo OO. Križari *(PP. Crocigeri)* a sve to sa jedinim znakom križa. Na taj se način blagosivljaju i gori napomenute devocionalije.

2. »*Indultum altaris privilegiati tribus hebdomadae diebus, dummodo tamen alio simili indulto non fruantur*«.

3. Blagosivljati i postavljati na pravovijerne, sa propisanim oprostima, skapulare Presv. Trojstva, Neoskvrnjenog začeća Bl. Djevice Marije, od Sedam Žalosti i Muke Isukrstove, i to *unica formula.* A skapulare Bl. Gospe od Karmena, po propisu sadržanom u Ritualu.

4. *Indultum Apostolicae Benedictionis in articulo mortis, cum indulgentia plenaria, ritu et formula a Benedicto XIV. praescriptis.*

5. Preč. O. General Franjevačkog Reda podjeljuje neke oblasti, koje mu pripadaju, i to u mjestima gdje nema Redovnika Franjevaca. Napomenuti Sv. OO Pape podjeljuju navedena privilegija uz dozvolu dotičnih Biskupskih Ordinarijata, inače, vele, *privilegii concessio nulla sit.*

Ovaj Presv. i Prepošt. Ordinarijat, da dogje u susret svećenicima svoje Biskupije, sa otpisom na potpisanoga, od dneva 31. Januara 1910. Br. 125., dozvoljava svima župnicima i upraviteljima župâ, kapelanima i t. d., koji se zanimaju za toli sveto i humanitarno Djelo Sv. Djetinstva, da se služe sa gori rečenim privilegijima.

Dao dobri Bog, da kako je u ovoj biskupiji ovo sv. Djelo jur od početka našlo odziva koliko megju svećenstvom, toliko megju pukom, te u opće izgledno cavćelo, tako da sve to veće cavti i unaprijeda na božiju slavu a na korist poganske dječice.

U Dubrovniku, 31. Januara 1910.

Don Antun Maffioli
Dijecez. Uprav. Djela sv. Djetinstva.

Op. Naknadno će biti razjašnjene neke tačke, što bi mogle izgledati ne vele jasne.

Sadržaj: Korizmena poslanica. — Crtice o kultu sv. Vlaha. — Caeremoniale Parochorum. — Paljetkovanje. — Res juridicae, morales, responsa sc. Congregat. etc. — Službeni dio. — Vijesti.

Vlasništvo *Biskupske Kurije.* Tisak *Dubrovačke Hrvatske Tiska.re*